

Nadruk bi UmweltBau

Vloeistofdichtheidsonderzoek van een proefstuk DN 1500

IKT-LinerReport 2010

Waterdichtheid liners steeds beter

Proeven in 2010 bij elkaar op hoog niveau. Waterdichtheid opnieuw beter, statistische criteria steeds even goed. Alleen bij wanddiktes mindere resultaten dan in het jaar ervoor.

door **Roland W. Waniek**
en **Dieter Homann**

Het hier gepresenteerde zevende LinerReport van het IKT – Instituut voor ondergrondse infrastructuur - berust op bijna 1.300 proefstukken van CIPP-liners, die in het jaar 2010 op bouwplaatsen zijn genomen en in de IKT-proefopstelling voor liners werden onderzocht.

Database

We tonen de resultaten van die rioolrenovatiebedrijven, waarvan het IKT ten minste 25 linerproeven van vijf verschillende bouwplaatsen/projecten heeft onderzocht. Aan dit criterium voldeden 18 bedrijven, drie meer dan in het jaar ervoor. Twee renovatiebedrijven zijn alleen in Nederland actief en in de tabel staat bij hun naam de aanduiding (NL).

In 81% van de gevallen geven de opdrachtgevers (of hun raadgevende ingenieursbureaus) rechtstreeks aan het IKT opdracht om een laboratoriumonderzoek te doen met de proefstukken, die ter plaatse zijn genomen. 19% van de opdrachten is afkomstig van de renovatiebedrijven zelf (zie tab. 1).

Tab. 1: Renovatiebedrijven en linersystemen

Renovatiebedrijven	Linersystemen	Liner-type	Aantal proeven	IKT-onderzoek opgedragen door	
				Renovatiebedrijf %	Opdrachtgever %
AKS Umwelttechnik GmbH	Saertex-Liner	GVK	61	0	100
ARKIL INPIPE GmbH	Berolina Liner	GVK	45	0	100
Diringer & Scheidel Rohr-sanierung GmbH	RS CityLiner	NV	28	7	93
Diringer & Scheidel Rohr-sanierung GmbH	Saertex Liner	GVK	38	26	74
Erles Umweltservice GmbH	Impreg Liner	GVK	119	14	86
Insituform Rohr-sanierungstechniken GmbH	Impreg Liner	GVK	113	0	100
Insituform Rohr-sanierungstechniken GmbH	Insituform Schlauchliner	NV	66	0	100
Insituform Rioolrenovatietechnieken bv (NL)	Insituform Schlauchliner (NL) Nederland	NV	44	0	100
Jeschke Umwelttechnik GmbH	Alphaliner	GVK	40	0	100
Karl Weiss GmbH & Co. KG	Brandenburger Schlauchliner	GVK	54	13	87
Kilian Kanalsanierung GmbH	Brandenburger Schlauchliner	GVK	39	0	100
Kleen + Huneke Umwelt & Kanaltechnik GmbH	Saertex Liner	GVK	76	14	86
KMG Pipe Technologies GmbH	Saertex Liner	GVK	40	7	93
KTF Kanaltechnik Friess GmbH	Impreg Liner	GVK	26	42	58
Nelis Infra Aarsleff JV (NL)	PAA-S Liner	NV	51	0	100
Rainer Kiel Kanalsanierung GmbH	Saertex Liner	GVK	110	64	36
Rohr Fuchs Rohrreinigungs GmbH	Impreg Liner	GVK	61	0	100
Swietelsky-Faber GmbH Kanalsanierung	Berolina Liner	GVK	107	10	90
TKT Jens und Lutz Meißner GbR	Alphaliner	GVK	78	53	47
U&W Umwelttechnik u. Wasserbau GmbH	Brandenburger Schlauchliner	GVK	75	79	21
Totaal			1.271	19	81
GVK: glasvezel-draagmateriaal NV: naaldvilt-draagmateriaal					

Moet-Is-Analyse

We onderzochten de criteria E-module, buigvastheid, wanddikte en waterdichtheid van de liner-proefstukken op bouwplaatsen. De gerealiseerde waardes, de zogenaamde is-waarden worden met de uitgangswaarden, zogenaamde moet-waarden uit de DIBt-toelating resp. met eventueel afwijkende moet-richtlijnen van de opdrachtgever vergeleken. De moet-waarden voor de wanddiktes worden bepaald aan de resultaten van de uitgevoerde statische berekeningen of de door de opdrachtgever aangegeven minimale waarde. Proefstukken uit Nederland worden uitsluitend volgens de moet-criteria van de opdrachtgever, die in de regel door een ingenieursbureau wordt vertegenwoordigd, beoordeeld.

Bij het onderzoeken van de waterdichtheid voor naaldvilt-liners kan men twee varianten gebruiken: met en zonder het insnijden van de binnenfolie. Het tweede wordt gekozen voor liners, waarbij in de DIBt-toelating de binnenfolie als integraal en dichtheidseffectief element wordt bevestigd. Bij alle andere naaldvilt-liners wordt de binnenfolie ingesneden. Bij enkele proeven uit Nederland wilden opdrachtgevers beide on-

derzoekmethodes, dus met en zonder insnijden van de binnenfolie. In dit geval zijn beide resultaten afgebeeld.

GVK-liners worden in principe zonder insnijden onderzocht, omdat die niet beschikken over binnenfolie.

De beproevingscriteria in een overzicht	
E-Module (Korte tijd-buigmodule) - Liners moeten bestand zijn tegen lasten als grondwater, wegverkeer, gronddruk - Elasticiteitsmodule is een criterium voor draagkracht - Is die te gering, dan kan de stabiliteit in gevaar zijn - Onderzoekmethode: Driepuntsbuigproef volgens DIN EN ISO 178 en DIN EN 13566-4 →Resultaten: zie tab. 2	Wanddikte (gemiddelde constructie dikte) - De laagste waarde wordt in de statische berekening vastgelegd - Wanddikte en E-module bepalen samen de sterkte van de liner - Te geringe wanddikte kan stabiliteit in gevaar brengen - Onderzoekmethode: met precieschuifmaat wordt de middelste constructiedikte volgens DIN EN 13566-4 gemeten →Resultaten: zie tab. 4
Buigvastheid (buigspanning bij breuk = korte tijd σ_{fb}) - Duidt het punt aan, waarop liner als gevolg van de hoge spanning bezwijkt - Als de buigvastheid te gering is, kan de liner breken, nog voordat de toegelaten vervorming is bereikt - Onderzoekmethode: opvoering van de belasting in de drie-punt-buigproef totdat deze bezwijkt; volgens DIN EN ISO 178 en DIN EN 13566-4 (korte tijd-buigvastheid) →Resultaten: zie tab. 3	Waterdichtheid - Binnenfolie insnijden, voor zover het geen integraal bestanddeel is van de liner; buitenfolie verwijderen, voor zover aanwezig - Rood gekleurd water binnen aanbrengen - Buiten 0,5 bar onderdruk opbrengen - Liner is niet dicht, als het water doordringt - Duur proef: 30 min. →Resultaten: zie tab. 5

Tab. 2: Onderzoeksresultaten elasticiteitsmodule (Kortetijd-buigmodule)

Renovatiebedrijven	2010		2009	Tendens
	Aantal proeven	Moetwaarde* bereikt in % van de onderzoeken	Moetwaarde* bereikt in % van de onderzoeken	
ARKIL INPIPE GmbH	45	100.0	97.1	↑
Erles Umweltservice GmbH	119	100.0	100.0	↔
Insituform Rohrsanierungstechniken GmbH met Impreg-Liner	113	100.0	–	–
Jeschke Umwelttechnik GmbH	40	100.0	100.0	↔**
Karl Weiss GmbH & Co. KG	54	100.0	100.0	↔
Kilian Kanalsanierung GmbH	39	100.0	–	–
KTF Kanaltechnik Friess GmbH	26	100.0	–	–
TKT Jens und Lutz Meißner GbR	78	100.0	97.9	↑**
Rainer Kiel Kanalsanierung GmbH	110	99.1	97.4	↑
Kleen + Huneke Umwelt & Kanaltechnik GmbH	76	98.7	96.2	↑
U&W Umwelttechnik u. Wasserbau GmbH	75	98.7	100.0	↓
Rohr Fuchs Rohrreinigung GmbH	61	98.4	–	–
Swietelsky-Faber GmbH Kanalsanierung	107	98.1	100.0	↓
Insituform Rohrsanierungstechniken GmbH met Insituform-slangliner	66	97.0	80.5	↑
Gemiddelde waarde		96.8	96.4	↑
Diringer & Scheidel Rohrsanierung GmbH met Saertex-Liner	38	94.7	98.2	↓
AKS Umwelttechnik GmbH	61	91.8	–	–
KMG Pipe Technologies GmbH	40	90.0	–	–
Diringer & Scheidel Rohrsanierung GmbH met RS CityLiner	28	89.3	60.0	↑
Nelis Infra Aarsleff JV (NL)	51	80.4	–	–
Insituform Rioolrenovatietechnieken bv (NL)	38	76.3	–	–

* Moetwaarde volgens opgave van de opdrachtgever (statica resp. begeleidbrief van de proeven)
** in 2010 is een ander linersysteem ingezet dan in 2009
– niet gewaardeerd, omdat er te weinig linerproeven waren

Tab. 3: Onderzoeksresultaten buigvastheid (korte tijd σ_{fb})

Renovatiebedrijven	2010		2009	Tendens
	Aantal proeven	Moetwaarde* bereikt in % van de onderzoeken	Moetwaarde* bereikt in % van de onderzoeken	
AKS Umwelttechnik GmbH	61	100.0	–	–
ARKIL INPIPE GmbH	45	100.0	94.1	↑
Diringer & Scheidel Rohrsanierung GmbH met Saertex-Liner	38	100.0	100.0	↔
Erles Umweltservice GmbH	119	100.0	98.0	↑
Insituform Rohrsanierungstechniken GmbH met Impreg-Liner	113	100.0	–	–
Jeschke Umwelttechnik GmbH	40	100.0	100.0	↔**
Kilian Kanalsanierung GmbH	39	100.0	–	–
Kleen + Huneke Umwelt & Kanaltechnik GmbH	76	100.0	100.0	↔
Rainer Kiel Kanalsanierung GmbH	110	100.0	94.7	↑
U&W Umwelttechnik u. Wasserbau GmbH	75	100.0	100.0	↔
Insituform Rohrsanierungstechniken GmbH met Insituform-Schlauchliner	66	98.5	79.6	↑
Rohr Fuchs Rohrreinigung GmbH	61	98.4	–	–
Swietelsky-Faber GmbH Kanalsanierung	107	98.1	100.0	↓
KMG Pipe Technologies GmbH	40	97.5	–	–
TKT Jens und Lutz Meißner GbR	78	97.4	95.8	↑**
Diringer & Scheidel Rohrsanierung GmbH met RS CityLiner	28	96.4	96.0	↑
Karl Weiss GmbH & Co. KG	54	96.3	100.0	↓
KTF Kanaltechnik Friess GmbH	26	96.2	–	–
Gemiddelde waarde		96.0	96.3	↓
Nelis Infra Aarsleff JV (NL)	51	56.9	–	–
Insituform Rioolrenovatietechnieken bv (NL)	38	52.6	–	–

* Moetwaarden volgens opgave van de opdrachtgever (statica resp. volgbrieven van de proeven)
** in 2010 is een ander linersysteem gebruikt dan in 2009
– niet gewaardeerd, omdat er te weinig linerproeven waren

Tab. 4: Proefresultaten wanddikte (gemiddeld constructiedikte volgens DIN EN 13566-4)

Renovatiebedrijven	2010		2009		Tendens
	Aantal proeven	Moetwaarde* bereikt in % van de onderzoeken	Moetwaarde* bereikt in % van de onderzoeken	Moetwaarde* bereikt in % van de onderzoeken	
Diringer & Scheidel Rohrsanierung GmbH met RS CityLiner	28	100.0	96.0	↑	
Diringer & Scheidel Rohrsanierung GmbH met Saertex-Liner	27	100.0	87.6	↑	
Jeschke Umwelttechnik GmbH	35	100.0	100.0	↔**	
KTF Kanaltechnik Friess GmbH	26	100.0	–	–	
Kleen + Huneke Umwelt & Kanaltechnik GmbH	75	98.7	100.0	↓	
Rohr Fuchs Rohrreinigung GmbH	61	98.4	–	–	
Erles Umweltservice GmbH	117	98.3	91.8	↑	
TKT Jens und Lutz Meißner GbR	55	98.2	90.7	↑**	
Nelis Infra Aarsleff JV (NL)	39	97.4	–	–	
Rainer Kiel Kanalsanierung GmbH	89	96.6	86.8	↑	
Kilian Kanalsanierung GmbH	39	94.9	–	–	
Insituform Rioolrenovatietechnieken bv (NL)	44	93.2	–	–	
Gemiddelde waarde		89.1	91.9	↓	
Insituform Rohrsanierungstechniken GmbH met Impreg-Liner	51	88.2	–	–	
U&W Umwelttechnik u. Wasserbau GmbH	75	88.0	94.1	↓	
KMG Pipe Technologies GmbH	33	87.9	–	–	
AKS Umwelttechnik GmbH	57	86.0	–	–	
Insituform Rohrsanierungstechniken GmbH met Insituform-Schlauchliner	50	80.0	98.9	↓	
ARKIL INPIPE GmbH	36	77.8	97.4	↓	
Karl Weiss GmbH & Co. KG	51	70.6	68.8	↑	
Swietelsky-Faber GmbH Kanalsanierung	93	52.7	89.1	↓	

* Moetwaarden volgens opgave van de opdrachtgever (statica resp. volgbriefje bij de proeven)
 ** in 2010 is een ander linersysteem gebruikt dan in 2009
 – niet gewaardeerd, omdat er te weinig linerproeven waren

Drie-punt-buigproef op liner DN 1500

Tab. 5a: Proefresultaten waterdichtheid

Renovatiebedrijven	2010		2009	Tendens
	Aantal proeven	waterdicht in % van de proeven	waterdicht in % van de proeven	
AKS Umwelttechnik GmbH	61	100.0	–	–
Diringer & Scheidel Rohrsanierung GmbH met Saertex-Liner	38	100.0	93.6	↑
Erles Umweltservice GmbH	114	100.0	98.0	↑
Insituform Rohrsanierungstechniken GmbH, met Insituform-Schlauchliner	zonder insnijden*	63	100.0	↑
	met insnijden*	3	100.0	↑
Jeschke Umwelttechnik GmbH	40	100.0	100.0	↔**
Kilian Kanalsanierung GmbH	39	100.0	–	–
Kleen + Huneke GmbH	76	100.0	100.0	↔
KMG Pipe Technologies GmbH	40	100.0	–	–
KTF Kanaltechnik Friess GmbH	26	100.0	–	–
Rainer Kiel Kanalsanierung GmbH	109	100.0	100.0	↔
Rohr Fuchs Rohrreinigung GmbH	61	100.0	–	–
TKT Jens und Lutz Meißner GbR	78	100.0	95.8	↑**
U&W Umwelttechnik u. Wasserbau GmbH	36	100.0	97.3	↑
Gemiddelde waarde		98.4	96.8	↑
Karl Weiss GmbH & Co. KG	54	98.1	96.9	↑
Swietelsky-Faber GmbH Kanalsanierung	104	98.1	98.0	↑
Arkil Inpipe GmbH	45	97.8	94.9	↑
Insituform Rohrsanierungstechniken GmbH met Impreg-Liner	113	95.6	–	–
Diringer & Scheidel Rohrsanierung GmbH met RS CityLiner	28	67.9	76.0	↓

* zonder insnijden van de geïntegreerde binnenfolie resp. met insnijden van de geïntegreerde binnenfolie (op verzoek van de opdrachtgever)
 ** in 2010 is een ander linersysteem ingezet dan in 2009
 – niet gewaardeerd, omdat er te weinig linerproeven waren

Tab. 5b: Proefresultaten waterdichtheid – Nederland

Renovatiebedrijven	2010		2009	Tendens
	Aantal proeven	waterdicht in % van de proeven	waterdicht in % van de proeven	
Nelis Infra Aarsleff JV (NL), (zonder insnijden van de folie)	31	96.8	–	–
Insituform Rioolrenovatietechnieken bv (NL), (zonder insnijden van de folie)	15	93.3	–	–
Gemiddelde waarde		62.0		
Insituform Rioolrenovatietechnieken bv (NL), (met insnijden van de folie)	25	36.0	–	–
Nelis Infra Aarsleff JV (NL), (met insnijden van de folie)	29	31.0	–	–

– niet gewaardeerd, omdat er te weinig linerproeven waren

E-module en buigvastheid op het niveau van het vorige jaar

De gemiddelde E-moduleresultaten zijn met een plus van +0,4 procentpunt (%p) verder op een zeer hoog niveau van 96,8 % van de verrichte proeven. GVK-liners verslechteren in zeer geringe mate met -0,6 %p vergeleken met het jaar ervoor, terwijl naaldviltliners (NV) het duidelijk beter doen met +10,1 %p.

Bij de buigvastheid blijft het gemiddelde van uitgevoerde proeven tegenover het jaar ervoor vrijwel onveranderd (-0,3 %p). Hier doen GVK-liners het 1,0 %p beter en NV-liners 5,6 %p slechter. Alleen twee renovatiebedrijven uit Nederland blijven onder het totaalgemiddelde.

Wanddikte zwakker

Van alle vier de proefcriteria ontwikkelt de wanddikte zich het onaangenaamst. Het gemiddelde van verrichte proeven gaat met -2,8 %p merkbaar terug. Zoals eerder al het geval was tonen bij deze proef GVK-liners zwakkere resultaten dan NV-liners. Dit bevestigt zich ook in 2010. Overigens verslechteren NV-liners zich in vergelijking met het jaar ervoor sterker (-7,0 %p) dan GVK-liners (-2,5 %p).

Waterdichtheid in de plus

Met opnieuw een stijging van gemiddeld +1,6 %p verbeteren de resultaten van de waterdich-

theid zich tot een opmerkelijke 98,4 %. GVK-liners houden het gemiddeld in 99,1 % der proeven (+1,8 %p), NV-liners altijd nog in 90,4 % van de gevallen (-2,7 %p). Opmerkelijk is het dat 14 van de 19 jaarresultaten (tab. 5a) een dichtheidsquote van 100% laten zien, d.w.z. geen enkel proefstuk was on dicht. De rest van de resultaten ligt – met één uitzondering – maar een heel klein beetje onder het gemiddelde.

De proefuitslagen waterdichtheid van de Nederlandse liners liggen gemiddeld duidelijk onder die van de Duitse. Ze worden bij dit profecriterium gescheiden aangegeven, omdat in Nederland de Duitse norm voor waterdichtheid maar voor een deel bij de beoordeling wordt betrokken.

Tab. 6: Proefresultaten naar linertypes

Linersysteem	Waterdichtheid		E-module		Buigvastheid		Wanddikte	
	Aantal proeven	waterdicht in % van de proeven	Aantal proeven	Moetwaarde* bereikt in % van de proeven	Aantal proeven	Moetwaarde* bereikt in % van de proeven	Aantal proeven	Moetwaarde* bereikt in % van de proeven
Alphaliner	118	100.0	118	100.0	118	98.3	90	98.9
Impreg-Liner	314	98.4	319	99.7	319	99.4	255	96.5
Brandenburger Schlauchliner	129	99.2	168	99.4	168	98.8	165	84.2
Insituform Schlauchliner	zonder insnijden	63	66	97.0	66	98.5	50	80.0
	met insnijden	3						
Saertex-Liner	324	100.0	325	96.0	325	99.7	281	94.3
Berolina Liner	149	98.0	152	98.7	152	98.7	129	59.7
RS CityLiner	28	67.9	28	89.3	28	96.4	28	100.0
PAA-S-Liner (NL)	zonder insnijden	31	51	80.4	51	56.9	39	97.4
	met insnijden	29						
Insituform Schlauchliner (NL)	zonder insnijden	15	38	76.3	38	52.6	44	93.2
	met insnijden	25						
Gemiddelde waarde				96.8		96.0		89.1

■ boven de Gemiddelde waarde
■ onder de Gemiddelde waarde
 * Moetwaarde volgens opgave door de opdrachtgever (statica resp. volgbriefje bij de proeven)
 ** Gemiddelde waarde zonder proeven uit Nederland

Tab. 7: Proefresultaten vergeleken met het voorgaande jaar

Linertype	waterdicht in % van de proeven			E-module Moetwaarde* bereikt in % van de proeven			Buigvastheid Moetwaarde* bereikt in % van de proeven			Wanddikte Moetwaarde* bereikt in % van de proeven		
	2010	2009	+/-	2010	2009	+/-	2010	2009	+/-	2010	2009	+/-
Gemiddelde waarde												
- van alle proeven	98.4**	96.8	+1.6 ↑	96.8	96.4	+0.4 ↑	96.0	96.3	-0.3 ↓	89.1	91.9	-2.8 ↓
- GVK	99.1	97.3	+1.8 ↑	98.4	99.0	-0.6 ↓	99.2	98.2	+1.0 ↑	88.7	91.2	-2.5 ↓
- NV	90.4**	93.1	-2.7 ↓	86.9	76.8	+10.1 ↑	77.0	82.6	-5.6 ↓	91.3	98.3	-7.0 ↓

GVK: Glasvezel-draagmateriaal
 NV: Naaldvilt-draagmateriaal
 * Moetwaarden volgens opgave van de opdrachtgever (statica resp. volgbriefje bij de proeven)
 ** Gemiddelde waarde zonder proeven uit Nederland

Samenvatting

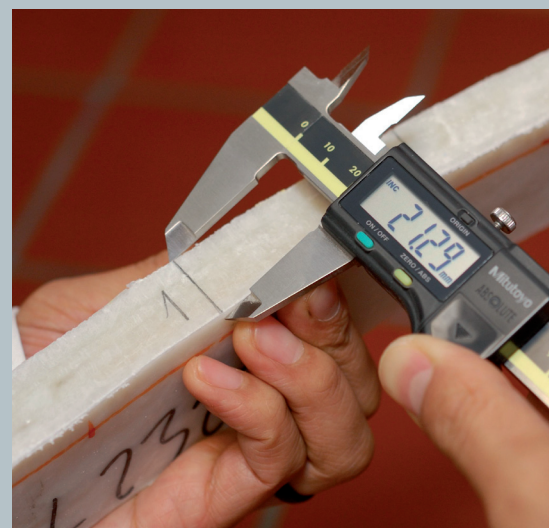
Het IKT-LinerReport 2010 laat een onverminderd hoog kwaliteitsniveau van de renovatie van rioolleidingen met liners zien. De gemiddelde resultaten van E-module en buigvastheid blijven vergeleken met het jaar ervoor bijna gelijk, terwijl de wanddikte slechtere proefresultaten laat zien.

De waterdichtheid – het proefcriterium, waaraan de deskundigen veel waarde hechten – is daarentegen opnieuw beter, zelfs bekeken vanuit het al hoge uitgangsniveau van het jaar ervoor. Dat dit geen vanzelfsprekendheid is tonen de proefresultaten van de Nederlandse renovatiebedrijven.

Het geheel beschouwende kan gesteld worden dat een en ander zich positief ontwikkelt, als men

naar de gemiddelde waarden kijkt. Overigens is het ook onmiskenbaar waar dat er voor een deel wezenlijke afwijkingen van de gemiddelde waarden naar beneden voorkomen. De opdrachtgevers doen er daarom ook in de toekomst goed aan, hun kwaliteitseisen al in de aanbestedingen duidelijk te formuleren en erop toe te zien dat die ook bij de proeven worden aangehouden.

Dipl.-Ök. Roland W. Waniek
 Dipl.-Ing. Dieter Homann
 IKT – Institut für Unterirdische Infrastruktur
 gemeinnützige GmbH
 Exterbruch 1, D-45886 Gelsenkirchen
 Tel: 0049 209 17806-0
 E-Mail: info@ikt.de
 Homepage: www.ikt.de

met precisieschuifmaat wordt de wanddikte van liner gemeten